

ефективним способом вирішення конфліктів, що, у свою чергу, дозволяє знайти життєздатне рішення, що максимально задовольнятиме потреби обох сторін, які є залученими у відповідну суперечку. Тому ми вважаємо, що Україні необхідно неодмінно враховувати саме позитивний досвід країн Європи в аспекті широких можливостей щодо альтернативного способу вирішення спорів, особливо якщо це стосується медіації. Адже це є вірним шляхом щодо зниження соціальної напруги, консенсусу та розуміння в різноманітних сферах суспільного життя.

1. Доклад експертів по результатам засідання робочої групи по вопросу: Механизмы внесудебного урегулирования споров (ВУС) с акцентом на следующие вопросы: уголовное восстановительное правосудие и процедура медиации в гражданском процессе г. Страсбург, 26 сентября 2016 года. URL: <https://rm.coe.int/1680700fd3>.

2. Керівні принципи для кращого виконання наявної Рекомендації про медіацію в кримінальних справах (Європейська комісія з питань ефективності правосуддя (СКЕП-СЕРЕЈ) Страсбург, 7 грудня 2007 р. СЕРЕЈ (2007) 13). Європейські та міжнародні стандарти у сфері судочинства Київ. 2015. С. 489-496.

3. Керівні принципи для кращого виконання наявних рекомендацій про медіацію в сімейних справах і медіацію в цивільних справах (Європейська комісія з питань ефективності правосуддя (СКЕП-СЕРЕЈ), Страсбург, 7 грудня 2007 р., СЕРЕЈ (2007) 14). Європейські та міжнародні стандарти у сфері судочинства. Київ. 2015. С. 472-480.

Маргарита МАКСИМОВА

викладач кафедри
загальноправових дисциплін
Дніпропетровського державного
Університету внутрішніх справ

МЕДІАЦІЯ У НОТАРІАЛЬНІЙ ПРАКТИЦІ ЯК СПОСІБ ВИРІШЕННЯ ПРИВАТНО-ПРАВОВИХ СПОРІВ

Необхідність реформування нотаріату та надання йому додаткових напрямів діяльності є актуальним питанням, що привертає увагу фахівців у галузі права. Одним із сучасних напрямів реформування нотаріату є надання нотаріусам повноважень здійснювати медіативну функцію під час вчинення нотаріальних дій. Уміння здійснювати якісну медіацію у нотаріальній діяльності належить до неспеціалізованих навичок, що опосередковано впливають на високу продуктивність праці нотаріуса.

На жаль, медіації у нотаріаті багато часу приділяли недостатньо уваги. Тривалий час нотаріальна медіація, її етапи та принципи були не врегульовані законодавством України, хоча давно практикуються світовою нотаріальною спільнотою. Серед представників інших юридичних професій нотаріус найбільш покликаний виступати в ролі медіатора відповідно до ХХІІІ рішення Конгресу Міжнародного союзу латинського нотаріату [1, с. 94-95].

Нотаріат відіграє важливу роль у здійсненні превентивного правосуддя. 16.11.2021 р. було прийнято ЗУ «Про медіацію», який вплинув на внесення змін до ЗУ «Про нотаріат», де в результаті передбачено, що нотаріуси зможуть проводити медіацію за умови проходження ними базової підготовки.

Підготовка медіаторів становитиме не менше 90 годин навчання і включатиме теоретичні знання та практичні навички щодо принципів, порядку та методик проведення медіації. Підготовку медіаторів проводитимуть суб'єкти господарювання будь-якої форми власності та організаційно-правової форми, що мають право надавати медіативні послуги або організовувати їх надання відповідно до чинного законодавства.

Медіація у нотаріаті дещо відрізняється від процедури класичної медіації, хоча її принципи та етапи схожі на процедуру класичної медіації [2, с. 137-139]. Медіація в нотаріальній діяльності-це певна процедура з конкретними обов'язковими правилами та етапами. Сутність медіації у нотаріаті полягає в усвідомленні істинних інтересів конфлікту та вмінні знайти взаємовигідне рішення.

Під час класичної медіації сторони надають попередню згоду на проведення цієї процедури, а медіація у нотаріаті є ситуативною, оскільки нотаріус часто стикається з

конфліктом інтересів безпосередньо при вчиненні нотаріальних дій, тому не має часу і можливостей на підготовку. Основною рисою класичної медіації є допомога сторонам вести перемовини, не вирішуючи, хто з них правий, а нотаріус на відміну від медіатора є правником, який не лише сприяє порозумінню сторін, але й надає юридичні поради, бо наслідком конфліктів сторін може стати залучення нотаріуса у судовий процес [3, с. 143-146].

Звичайний медіатор під час процедури не втручається у конфлікт, а при потребі спрямовує діалог, поки сторони повністю не визначать всі проблеми та інтереси і не залишаться повністю задоволені результатами обговорення. При цьому, до нотаріуса перш за все приходять не сперечатися, а для того, щоб отримати надійну та законну фіксацію правочину.

На етапі вирішення проблеми класичний медіатор надає сторонам інформацію про переваги та недоліки різних варіантів вирішення конфлікту, і в деяких випадках може пропонувати власні думки щодо вирішення проблеми, якщо сторонам не вдалося знайти спільну думку. У нотаріуса клієнти прагнуть отримати професійну консультацію, а не шукати шляхів подолання конфлікту самостійно. Нотаріус повинен правильно усвідомити інтереси кожної сторони, проаналізувати ситуацію та передбачити всі можливі юридичні наслідки.

Медіація -це повноцінна процедура, яка вимагає витрат значної кількості часу та зусиль, тому ще не є автоматичною опцією при вчиненні нотаріальної дії. Бажання нотаріусів повноцінно проводити медіацію залежатиме від урегулювання цього питання на рівні закону та формування єдиної практики медіації в нотаріаті.

Нотаріальною палатою України (далі-НПУ) створено Центр медіації з метою координації нотаріусів, які проводитимуть медіацію, впровадження альтернативних способів вирішення спорів, додаткового закріплення за нотаріатом функції превентивного правосуддя. Президент НПУ Володимир Марченко вважає, що нотаріус при вчиненні нотаріальних дій виконує певні функції медіатора і характер професії нотаріуса узгоджується з концепцією медіації, а отримання сертифікату медіатора є важливим внеском у професійне майбутнє нотаріуса [4].

Професійна спільнота нотаріату вважає, що прийняття ЗУ «Про медіацію» та внесення змін до ЗУ «Про нотаріат» сприятиме встановленню чітких принципів процедури медіації та надасть процедурі медіації узгодженості. Компетентність у спілкуванні з клієнтами вміння бути об'єктивним та надійним посередником -це вагомий внесок кожного нотаріуса для підвищення авторитету професії.

Чинним ЗУ «Про нотаріат» не встановлено обов'язок нотаріуса брати участь у складанні договору, оскільки стверджується, що конфлікт який був між сторонами до здійснення правочину вирішений сторонами до його укладення і від нотаріуса очікується лише формальне посвідчення договору. Це призводить до того, що нотаріуси більше керуються буквою закону, залишаючи поза увагою таку фундаментальну цінність документів як безспірність. Часто буває, що формально документи відповідають законності, але проаналізувавши їх зміст можна знайти ознаки спору. Для нотаріату теж є актуальною колізія між буквою закону та його духом, де по справедливості слід обирати останнє. Законодавство постійно змінюється під впливом різних політико – правових груп, тому не може бути єдиним аргументом на користь вчинення або відмови у вчиненні нотаріальних дій. Тому керуючись лише положеннями чинних НПА, треба не забувати про заповіді, встановлені МСЛН та вихідні принципи діяльності нотаріату.

Справедливість та безспірність у вчиненні нотаріальних дій сприятиме підвищенню авторитету професії нотаріуса у сучасному українському суспільстві. ЗУ «Про нотаріат» довгий час не передбачав такої функції як медіація але зараз зроблено рішучі кроки у цьому напрямку результати яких можна буде передбачити при практичній реалізації ЗУ «Про медіацію» [5, с.4-7].

Вітчизняні стандарти нотаріальної діяльності необхідно доповнювати та розширювати відповідно до суспільних процесів і викликів сьогодення. У зв'язку із глобалізаційними світовими процесами, українські стандарти нотаріальної діяльності змінюються у бік відповідності міжнародним та європейським стандартам у контексті дотримання і захисту прав людини. Усі ці нові цінності повинні бути включеними до обов'язків нотаріуса, оскільки це професія яка швидко адаптується до глобальних змін і викликів[6, с. 35-36].

Отже, можна зробити висновок, що для того, щоб кожен нотаріус почував себе як

повноцінний учасник процесу медіації необхідно володіти спеціальними знаннями, що вимагає додаткової підготовки в галузі психології та веденні ділових переговорів. В Україні триває процес формування законодавчої бази, що регламентує основи медіації нотаріуса, але є поняття, які потребують уточнення, правової визначеності та узгодженості. Виконання нотаріусами примирювальних функцій сприятиме підвищенню превентивної діяльності нотаріату та зниженню спірності відносин учасників цивільного обігу. Україна знаходиться на шляху реформування систему нотаріату, тому актуальним є питання приведення нотаріату України до міжнародних стандартів з метою підвищення авторитету та престижу професії нотаріуса.

1. Белінська К.С. Перспективи розвитку нотаріату в Україні шляхом надання нотаріусам функцій медіатора. Мала енциклопедія нотаріуса. 2017. вип.93. с. 94-95.
2. Дякович М.М. Пропозиції щодо розвитку медіації в нотаріальній практиці. Часопис Київського університету права. 2018. вип. 4. с. 137-139.
3. Шекуряк Ю.А. Застосування правил класичної медіації в нотаріальній діяльності. Нотаріат України. 2019. вип. 32. с. 144-146.
4. Олійник О.В. Нотаріуси зможуть проводити медіацію. URL:<https://lexinform.com.ua>.
5. Бондарсва М.В. Медіативний аспект у нотаріальній діяльності з оформлення спадкових справ. Цивільне право і процес. 2019. вип.1. с. 4-7.
6. Невзорова І.В. Сутність деонтологічних засад діяльності нотаріуса. Науковий вісник південного регіонального центру Національної академії правових наук України. 2019. вип. 19. С. 35-36.

Роман ГОЛОБУТОВСЬКИЙ

доцент кафедри
загальноправових дисциплін
Дніпропетровського державного
університету внутрішніх справ,
доктор юридичних наук

Дар'я СЕРГА

здобувачка вищої освіти
Навчально-наукового інституту
права та інноваційної освіти
Дніпропетровського державного
університету внутрішніх справ

МЕДІАЦІЯ В ПРОФЕСІЙНІЙ ДІЯЛЬНОСТІ СУДДІ

Динамічний розвиток суспільних відносин, імплементація європейських правових традицій, карантинні обмеження, спричинені ускладненням епідеміологічної ситуації у державі, зокрема у сфері забезпечення принципу розумності строків у правосудді, мають наслідком актуалізацію альтернативних способів вирішення конфліктних ситуації за допомогою кваліфікованого посередника. Цей процес ґрунтується на залученні компетентної особи, яка допомагає учасникам мирним шляхом врегулювати, проаналізувати та ліквідувати спір, який виник між ними. Одним із найбільш розповсюджених способів є медіація.

Питаннями дослідження альтернативних способів та шляхів вирішення конфліктів займалися такі вітчизняні вчені та науковці, як І. Терещенко, О. Белінська, М. Дяковича, В. Бучко, С. Запари, А. Гаврилішин, Г. Гончарової, В. Комарова, С. Кулака, Д. Кушерець, В. Козирева, Х. Бесемера, Е. Борисова, Ю. Розман, А. Залара, С. Кузьменко, Т. Худякової, Т. Цувіної, Н. Турман, Ю. Притики, О. Євсєєва та ін.

Актуалізація медіації спричинена такими чинниками: легалізації даного виду діяльності та професії медіатора; сприяння підвищенню поінформованості населення про медіацію та формування довіри до цієї процедури завдяки правовій визначеності сутності процедури, ролі медіатора, прав та обов'язків її учасників тощо; формування взаємодії з органами з питань передання справ на медіацію та ін.

Сфера медіаційних послуг досить стрімко набирає обертів в Україні, тим самим